

HVA MÅ GJØRES

Avisa til Norges Kommunistiske Studentforbund

ANSVARLIG UTGIVER: PAUL BIERKE

no 6-1980

utgitt med støtte fra Samskipnadens Kulturstyre

Statsbudsjettet: TAR FRA DE FATTIGE GIR TIL DE RIKE

«— Vi har levd over evne og må betale tilbake det vi skylder til utlandet», har vært gjennomgangstonen fra DNA-regjeringa. Denne påstanden har hele tida blitt brukt for å holde lønninger og forbruket nede i åra 1976 til 78.

Det er ikke et holdbart argument. Oljeinntektene er blitt store, og folk mener de har rett til å få del i dette utbyttet. Desto større ble sjokket da budsjettet kom. Ikke bare studentene får en sterk nedgang i levkåra. Trygdede får det verre, det skjæres ned på bevilgningene til skolevesenet, lærerne går til streik. Helse og so-

STATSBUDSJETTET:
«GI TIL DE RIKE OG TA
FRA DE FATTIGE.»

gjør det de kan for å «medvirke»
til at enhver streik blir ulovlig.

**HVOR BLIR DET AV
PENGA?**

— Vi skal nå se på noen få tall

sialvesnet får svi hardt.

Sosial boligbygging blir en saga blott, nå når det ikke engang er mulig for OBOS å få statlig finansiering (Husbanklån) på nye boliger. Utlånsrammene for Husbanken følger ikke prisstigningen, renta øker med 1%. Arbeiderne i Kjemisk protesterer mot symbolsk skattelette, planlagte høyere matvarepriser og skatter og avgifter på nødvendige forbruksvarer. 6 kr for en trikkebillett i Oslo er bebudet. Hvor blir det av oljepenga?

for utviklinga av lønnsinntekter og eierinntekter (kapitalistenes profitter) samt utenlandsk kapital nettoinntekter av kapitalplasseringer i Norge. Tidsrommet vi ser på er 1975 til 1979, tallene er hentet fra Økonomisk utsyn 1979.

surser på en slik måte, at imperialismen får større profitter og sterkere innflytelse over norsk økonomi. Utenlandske kapitalinteresser får stadig sterkere innvirkning på norsk næringsstruktur. Hva gjør regjeringa for å motvirke dette?

ET TAPPERT FORSØK?

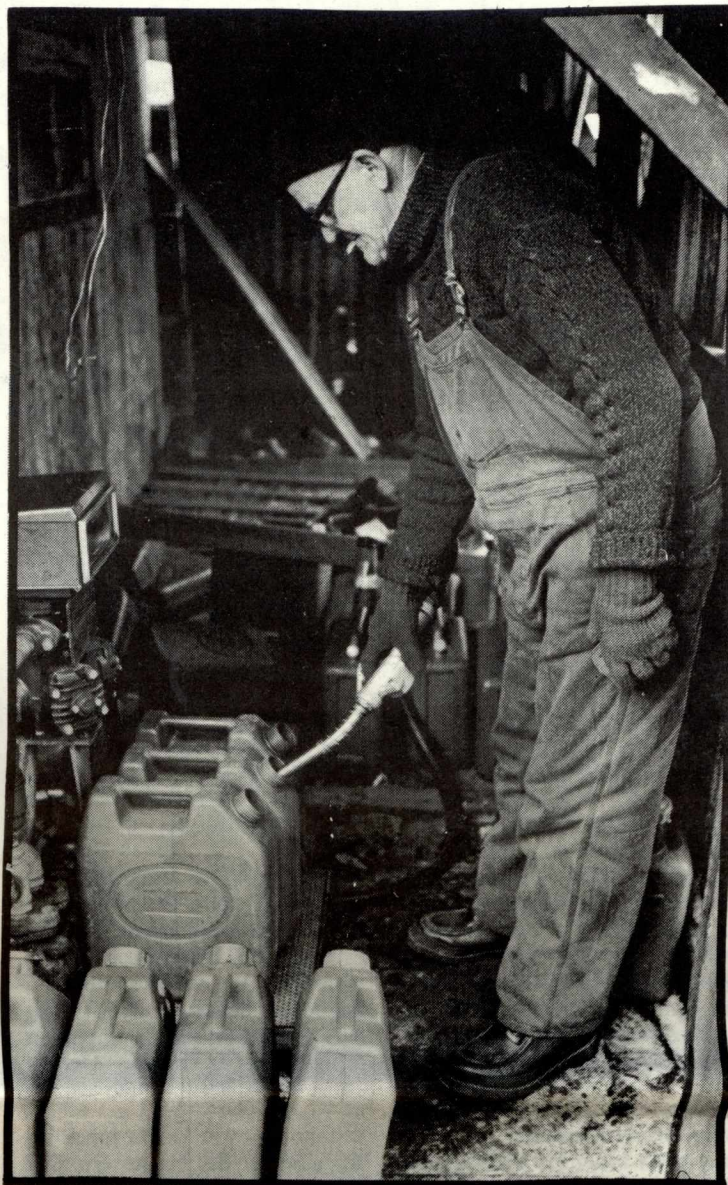
Hva slags skattepolitikk fører regjeringa overfor oljeselskapene? En liten, men illustrerende historie:

I januar 1980 la regjeringa fram et forslag til ny skatteavgivning overfor de utenlandske oljeselskapene. Bakgrunnen for forslaget var at oljeprisene på verdensmarkedet har gått kraftig opp. Forslaget gikk ut på å heve oljeskattene med et beløp som ville bety 15 milliarder i økte statsinntekter i løpet av 5 år. Hvordan reagerte Philips Petroleum & Co.? Jo, sjølsagt begynte de å rasle diskret med sablene og truer med å trekke seg fra videre investeringer på nye oljefelt. Og regjeringa trekker skatteforslaget umiddelbart. 15 milliarder lar de gå fra seg til utenlandske kapitalister som har tredobla sin nettofortjeneste i Norge i løpet av 4 år. Og så kommer regjeringa til oss og

	1975	1976	1977	1978	1979
Norsk kapital- eierinntekter	19,45	17,3	15,0	15,7	19,8
Utenlandsk kapi tal					
inntekt	1,7	2,5	3,4	4,6	5,5
Lønnsinntek- ter	66,4	68,5	70,0	68,0	64,4

Hva viser disse tallene? Jo for det første var lønnsandelen størst i 1977, og profitten tilsvarende «liten» det samme året. Dette skapte bekymringer i Arbeiderpartiet og næringslivet... Og vi fikk LØNNSSTOPPEN i 1978. Her kan vi jo se resultatet svart på hvitt: Lønnsinntektene har gått tilbake med 4%, den norske kapitalens profitter har gått tilsvarende frem — 4,1%.

En annen interessant sak — for ikke å si skremmende — er at utenlandske kapitalisters nettopprofit i Norge er blitt 3-doblet i løpet av 4 år (fra 1,7% til 5,5%). Dette bør vi merke oss. Denne utviklinga er nemlig en direkte konsekvens av regjeringas oljepolitikk. Utenlandske selskaper henter stadig større profitter fra produksjonene i Norge. Med andre ord: Regjeringa kjøpselår med landets res-

sier: «Dessverre, det finnes ingen penger, dere lever over evne!» Men penga finns, spørsmålet er bare hvem regjeringa gir dem til.

**STATSBUDSJETTET ØKER
KLASSEFORSKJELLENE**

Taket på progresjonsskatten er heva. Folk som tjener mellom 80 - 100 000 får en reallønnsøkning på 1/2—1%, dvs ca 3000 ekstra i året. Grupper som tjener 200 000 kr i året får en skattelette på 2—3%, dvs minst 12 000 ekstra i året.

Det er blitt hevda at den nye skattepolitikken overfor høyt-lønte tilsvarende en brutto lønnsøkning på ca 70 000 i året! Dette får altså folk som Einar Førde, Ulf Sand & Co, mens lønnsarbeidernes skattelette blir spist opp av prisstigninga på matvarer, og studenter og trygdede ikke får skattelette i det hele tatt, dvs 0 kompensasjon for prisstigninga.

kommet med en ny indeks. Indeksen skal som kjent vise levekårsutviklinga for en gjennomsnittsfamilie. Den nye indeksen senker faktisk matvareandelen av forbruket vårt fra 24,1% til 19,4%. Regjeringa regner altså med at vi kommer til å bruke en betydelig mindre andel av inntektene våre på mat — samtidig som matvareprisene kommer til å øke betraktelig mer enn f.eks. klær p.g.a. subsidiene som faller bort. Når matvarene stiger mer enn andre varer som teller ved indeksberegninga, vil indeksen bli rett og slett misvisende og usann for dem som bruker mer enn 19,4% av lønna si til mat. Dette gjelder i høyeste grad pensjonister, barnefamilier, studenter og lavtlønte. Prisstigninga vil være sterkere for oss enn den nye indeksen viser. Dette er viktig å være klar over når vi krever kompensasjon for prisstigninga.

**HVA HAR STATEN RÅD
TIL?**

«Har vi råd til et bedre samfunn?» blir det spurt. Statsbudsjettet viser at myndighetene har råd til å gi betydelig skattelette og økonomiske fordeler til folk som allerede har det bra. Samtidig skal de indirekte skattene som fattigfolk betaler, være med på å dekke utenlandsgjelda.

En utenlandsgjeld som i hovedsak har gått til investeringer i oljesektoren, mens investorer slipper å betale skatten sin og rikfolk får skatteletter. Hvem vil påstå at statsbudsjettet ikke tjener kapitalinteressene i samfunnet, at statsbudsjettet er en «nøytral fordeler av knapps goder»?

K & T

**INDIREKTE SKATTER OG
NY INDEKS**

Indirekte skatter blir ikke lagt på luksusvarer, men på nødvendighetsvarer. Subsidiert tas bort fra en del matvarer, boliger blir dyrere p.g.a. husbanken, strømprisene går opp p.g.a. nye avgifter osv. I tillegg blir de såkalte fellesgodene redusert.

Studenter, pensjonister og lavtlønte, allerede i dag har vi store problemer med å få pengene til å strekke til. Få av oss kan vel skryte av å ha store summer på bankkonto, og skattefri banksparing kommer ikke akkurat oss til gode.

Som om ikke dette skulle være nok, har myndighetene nå

Førdes framtidsvisjon: LIVSLANG LÆRING

På et møte på Blindern sa statsråd Einar Førde at det nye utdanningsfinansieringssystemet slett ikke vil føre til at flere velger kortere utdanning, at flere blir deltidsstudenter, at rekrutteringen til langvarige studier vil gå tilbake.

For det første er det i seg sjøl en vanvittig påstand i at økt gjeldsbyrde og nedgang i realverdien av lån og stipend ikke vil gi konsekvenser. For det andre er det merkelig at Førde er så innstilt på å benekte en utvikling som ellers er Arbeiderpartiets offisielle utdanningspolitikk.

På et møte i Levanger og på en utdanningskonferanse i AUF-regi i Oslo har Einar Førde lagt fram hoveddelen i en stortingsmelding om Arbeid og Utdanning. Stortingsmeldinga vil foreligge i slutten av oktober. Da vil vi få vite mer om følgende: «Livslang læring» skal bli framtidens melodi. Det må bli en «ny revolusjon i utdanning» som skal bety en nærmere forbindelse mellom arbeid og utdanning. Førde har antydning at man skal ha krav på permisjon med lønn for å studere.

HVA ER «LIVSLANG LÆRING»

«Livslang læring» er Regjeringas og borgerskapets svar på tre motsetninger i høyere utdanning, tre motsetninger som ikke kan løses innenfor det kapitalistiske systemets rammer. Det er motsigelsen mellom profitt og utdanning, mellom ideologi og vitenskap og mellom samfunnsutvikling og utdanning.

Først, profitt. Årets statsbudsjett er et slående eksempel på motsetningen mellom profitt og utdanning. På den ene siden er høyere utdanning absolutt nødvendig for at et «høyt utvikla» industrisamfunn som det norske skal kunne fungere. Det skulle være nok å vise til behovet for teknologisk ekspertise i den ekstremt kompliserte oljevirksomheten langt til havs. Det samme

gjelder de nye datastyrte områdene i samfunnet. «Gammeldags» produksjon er langt enklere.

Men også på andre områder er samfunnet avhengig av høyt utdanna personell: Jo mer tempoet og presset i produksjonen presses opp, jo flere faller utenfor og må «tas hånd om». Samfunnet må utdanna leger, psykologer, sosionomer. Dessuten trenger samfunnet byråkrater og lærere.

Men høyere utdanning er dyrt, svært dyrt. Statsbudsjettet og spesielt premissene for det (utlånene fra Lånekassa må ned) viser helt klart at Staten nekter å betale hva det koster å skaffe seg den ekspertisen kapitalen trenger for å fungere. Det er ingen tilfeldighet at studentene nå i langt større grad må betale utdanninga sjøl. Det er ingen tilfeldighet at det eneste området som i følge langtidsplanene skal utbygges, er data og oljeutdanning — direkte innretta på kort-siktige behov i næringslivet.

IDEOLOGI

Stein Rafoss skrev i 1969: «Universitetets situasjon i det monopolkapitalistiske samfunnet bærer på en stor motsigelse: På den ene siden forlanger høyt kvalifiserte fagfolk som ukritisk skal anvende instrumentell kunnskap, mens vitenskapelig fremskritt på den andre siden-

rever kritisk og avhengig tenkning. Det ville derfor på lengre sikt være selvdeleggende for det endimensjonale samfunnet helt å utsette den kritiske tenking fra universitetene.»

Borgerskapet trenger sannheten for å få samfunnet til å fungere, det trengs tilmed kritiske samfunnsforskere fordi disse kan peke på problemer som ellers ville kunnet true systemet. På den annen side er det kapitalistiske samfunnet avhengig av en ideologi som framstiller samfunnet som endelig og absolutte høydepunktet i verdenshistorien.

Denne motsettinga forsøkes løst ved å skille forskning og utdanning. Det var antakelig derfor DH-skolens opprinnelig ikke skulle drive forskning. Og i dag blir hovedfagene på universitetene oppdelt i en forskerutdanning og en lærer/byråkratutdanning (dr. scient og cand. scient på MatNat).

Renteforslagene i årets statsbudsjett vil uten tvil påkynde en utvikling der storparten av studentene velger en kortere, yrkesretta utdanning. Det bør være en tankekors for «Arbeider»partiet hvilke grupper som blir igjen til å ta seg av forskninga.

UTVIKLING

Et reelt problem for Regjeringas utdanningsplanlegging er at den ikke er i stand til å planlegge. I Stortingsmelding 89 innrømmer Kirke- og undervisningsdepartementet åpent at det ikke er i stand til å fastslå hvor mange teknikere det blir behov for fram til århundreskiftet. Slik må det være i et samfunn der markedet og fortjenesten styrer produksjonen, utviklingen blir tilfeldig. Et kjent eksempel: Da oljeboomen var på sitt høyeste ble det bestilt så mange borerigger at en god del av dem ble ta-

uet direkte fra verft til opplag.

Økonomiske kriser fører til tilbakeslag i produksjonen, det blir «behov» for færre ingeniører osv. Kort sagt: Fordi den økonomiske utvikling ikke planlegges i Norge, er det umulig å planlegge de andre sektorene. Det blir til å håpe det beste og henge med så godt man kan.

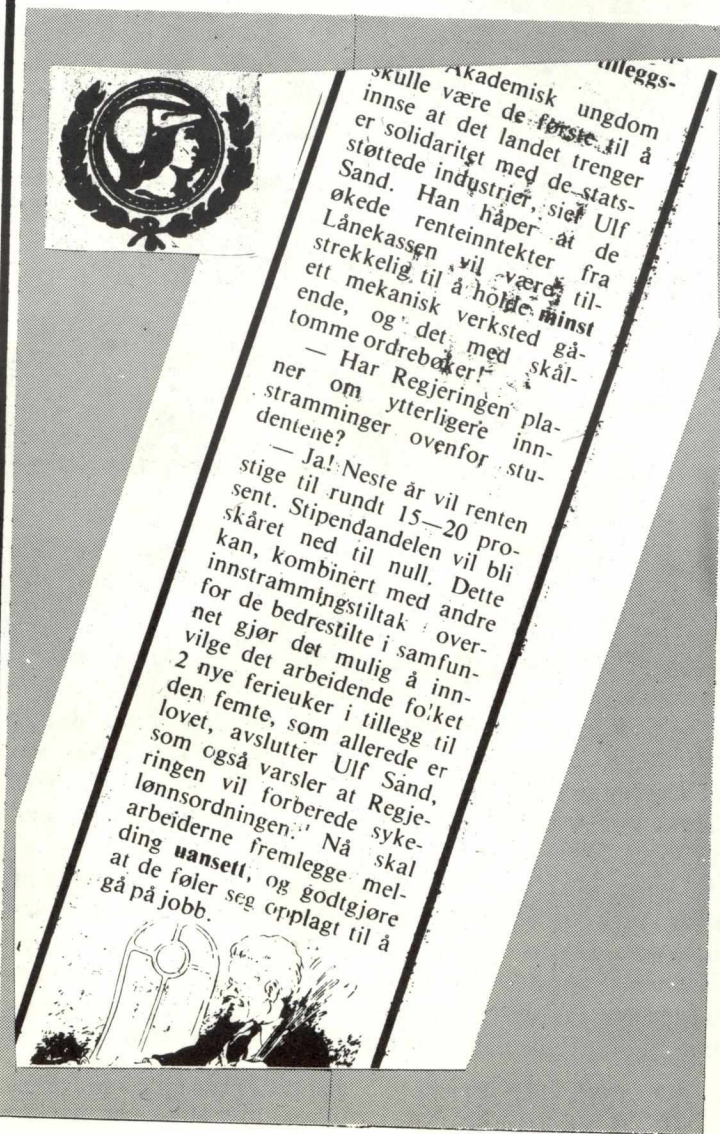
LIVSLANG LÆRING

Som svar på disse problemene har DNA lansert slagordet «Livslang læring». Det høres besnærende ut, men betyr faktisk mer eller mindre rase-ring av den høyere utdanning vi kjenner den i dag. Det betyr en kortvarig førstegangsutdanning og deretter etterutdanning i form av deltidsutdanning og kveldsundervisning.

I Levanger sa Førde at han ville slakte hellige kyr som fagutdanning og livsvarig yrke.

Like klar er DNAs Kirsti Grøndahl i et intervju. Hun sier: «Prinsippet om livslang læring vil gjøre dette spørsmålet (utdanningsfinansiering) mindre. En kortere førstegangsutdanning og seinere studiepermisjoner med lønn er å foretrekke. En lang førstegangsutdanning kan ofte være en sløsing med samfunnets ressurser, og spesielt den type utdanning som bare tar sikte på å skaffe seg poeng til en helt annen type utdanning.»

Med årets statsbudsjett har DNA tatt et langt skritt i retninga å innføre denne modellen. Men det vil skje på bekostning av kritisk utdanning, av fagkritikk, av sosial og politisk virksomhet og — til slutt — på bekostning av hele det vitenskapelige og faglige nivået i norsk høyere utdanning.

ENHET! ENIGHET?

I siste nummer av Minerva har den konservative Studentforening i Oslo laget et fiktivt intervju med finansminister Ulf Sand. I «intervjuet» uttaler Sand bl.a.: «Neste år vil renten stige til rundt 15-20%. Stipendandelen blir skåret ned til null. Dette kan kombinert med innstramningstiltak overfor de bedrestilte i samfunnet - gjøre det mulig å innvilge det arbeidende folket 2 nye ferieuker i tillegg til den femte som allerede er lovet.»

Ulf Sand har aldri sagt, og vil heller aldri komme til å si noe slikt. Faktum er at også arbeidsfolk rammes av årets statsbudsjett. Som vi viser i en annen artikkel i dette nummeret av Hva Må Gjøres, er det DKSF og deres klassekamerater i borgerskapet som er de eneste som tjener på statsbudsjettet.

Men DKSF presterer altså her å hevde at studentene får det mye verre fordi arbeidere har sånne enorme fordeler av budsjettet. På denne måten prøver DKSF å hindre at det blir dannet en front mellom studenter og arbeidere mot statsbudsjettet.

DKSF er livredde for en slik utvikling. Derfor kjører de på med friskt mot. Artikkelen fortsetter slik: «...som også varsler at regjeringen vil forbedre sykelønnsordningen. Nå skal arbeiderne fremlegge melding uansett, og godtgjøre at de føler seg opplagt til å gå på jobb.»

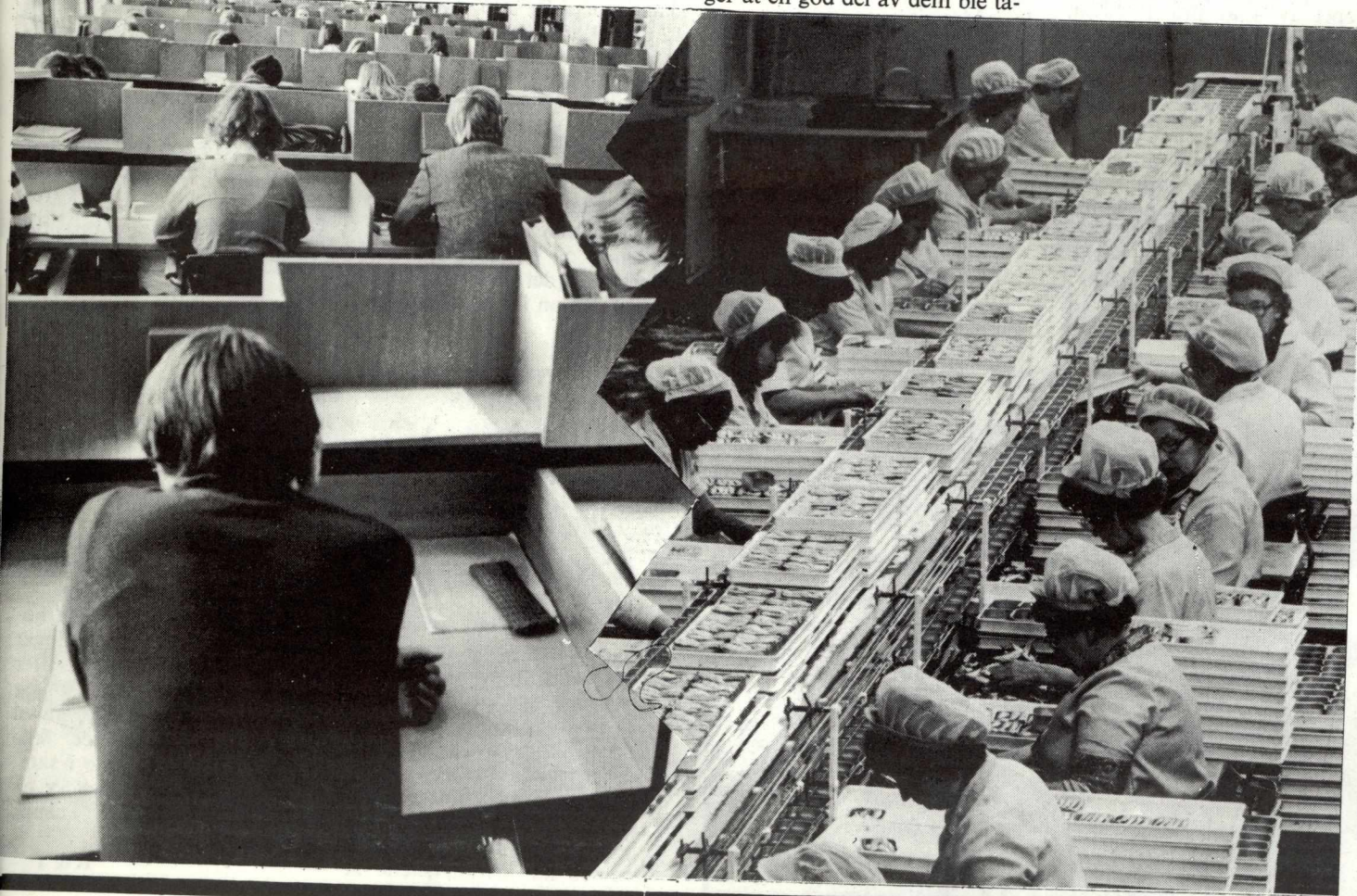
Denne typen angrep på arbeiderklassen og de rettighetene arbeidsfolk har tilkjempa seg er det heldigvis sjelden vi leser i studentpressa.

VENSTRE

På et møte i Studentersamfundet i Oslo oppfordret Venstre mannen Bernt Karlsen det norske folk til å spenne inn livreima. Han argumenterte aktivt for ideen om at vi alle seiler i den samme gule undervannsbåten. Hvis studentene får mer, må pensjonistene få mindre. Tilslutt skjelte han ut arbeiderklassens lønnskamp og kalte den «reinspikka egoisme». Grønt Gras-representantene i salen tok slett ikke avstand fra innleggene hans.

Både Karlsen, Grønt Gras og DKSF er imot renter i studietida. De er med i kampen mot dette. Det er vi glade for. Men vi kan ikke av den grunn legge ned polemikken mot de ekstreme ideene som fremmes fra slikt hold i debatten rundt årets statsbudsjett.

Fronten blir ikke sykket av en slik debatt. Tvert imot - den er tjent med at vi gjør det klart hva vi er enige og uenige om. På denne måten kan fronten også utvikle seg til å bli noe mer enn et forsvar mot rabiate angrep fra Ulfer og andre i fåreklær.

SANDS «ALTERNATIVER» LIKE ILLE

«Rentefri studietid» var hovedoppslaget i Arbeiderbladet fredag. Dette kommer neppe på trykk i regjeringsorganet uten at det er nokså sikkert at forslaget om renter i studietida ihvertfall ikke blir vedtatt uten videre.

Mest sannsynlig er det at hele studiefinansieringa blir sendt tilbake til Regjeringa, som nå skal vurdere om nedskjæringa av utlånet i Lånekassa kan skje på en annen måte.

For det står fortsatt fast at utlånssummen skal ned. På DNS-møtet torsdag var det ikke noen innrømmelser fra Einar Førde på det punktet.

ALTERNATIVER

1. Behovsprøving. En måte å få ned total støtta på er å behovsprøve lån og stipend etter foreldres inntekt. Myndighetene har sagt at dette har vært vurdert. Men behovsprøvinga er uakseptabelt. For det første hører det ingen steder hjemme at en gjennomsnittsstudent (som er 26 år gammel) skal være avhengig av foreldrene. Studenter har krav på å bli behandlet som voksne, sjølstendige mennesker.

Dessuten er behovsprøving et livsfarlig prinsipp. For de gifte studenter er borteboerstipendet i dag behovsprøvd mot ektefelles inntekt. Hvis kona/mannen tjener over 60 000 faller stipendet bort. I dag er det svært få som tjener under 60 000 i året. Det er idag behovsprøving på stipend til gymnasiaster. Grensene er i dag så stramme at man omtrent må være sosialt kasus for å få støtte. Hvis prinsippet om behovsprøving blir innført, er det liten tvil om at grensene raskt vil krype nedover.

2. Senking av kostnadsnormen. EN annen mulig sparemåte er å senke kostnadsnor-

men. Dette er like uakseptabelt. For det første: Allerede i dag er det nesten umulig å leve av lån og stipend. For det andre: Svært mange tar ikke opp fullt lån av redsel for tilbakebetalingsbyrden. Det betyr at det må en drastisk reduksjon av støttebeløpet til for at det skal monne for lånekassa.

3. Kortere låneperiode. Det kan tenkes en ordning som bare gir studielån for de første fire studieåra. En slik ordning vil stemme svært godt overens med DNAs generelle utdanningspolitikk. Men vi kan sjølsagt ikke akseptere at langvarige utdanninger skal reserveres bedrestilte.

Vi må altså ikke akseptere noen form for nedskjæring i den totale låneramma. Årsakene til økningen er en kombinasjon av økt studenttall og prisøkning. Dette må Regjeringa betale hvis den i det hele tatt mener noe med å utbygge høyere utdanning OG innføre lik rett til utdanning.

RESTEN AV KRAVA

Uansett om renter i studietida blir slått tilbake og det foreløpig ikke kommer andre typer forverringer for tilbakebetalinga står følgende fast:

1. Kostnadsnormen øker mindre enn prisstigninga. Det

betyr reallønnsnedgang i 1981. Lån og stipend øker med 10 % i forhold til 1980/81. Mens prisstigninga godt kan komme opp i 18 %. Allerede nå blir det budsjettet i Samskipnaden med 13 % prisøkning på studentbyene.

2. Vi får ingen skattelette. Budsjettet betyr en overgang til indirekte beskatning ved at det gis skattelette på marginalskatten. De fleste studenter får ingen glede av denne skatteletten. Derimot får de «glede» av sterke prisstigninger på kjøtt, fisk, transport, røyk og øl.

3. Renta går opp til 9,5 %. Renteøkninga i seg sjøl betyr en betydelig skjerping av tilbakebetalingsvilkårene. Alle argumen-

tene som blir brukt mot renter i studietida kan i noe moderert versjon brukes om renteøkninga som er den tredje på fire år!

HVA NÅ?

Vi må altså «stå på krava». Renter i studietida er bare det mest ekstreme i Regjeringas totalangrep på studentøkonomien. Skal vi opprettholde mulighetene til heltidsstudier og lik rett til utdanning må vi stå på.

29. oktober er det en landsomfattende aksjonsdag der alle DUK-organisasjonene er med. Aksjonsdagen vil omfatte universiteter, lærerskoler, DH-skoler, sosialskoler, sjukepleiersko-

ler, — og ikke minst gymnaser og yrkesskoler. Det kommer til å bli den største utdanningsaksjonen som har vært noen gang. Allerede nå har gymnasiastene vedtatt en 3 timers proteststreik.

I Oslo vil det bli lokale arrangementer rundt på lærerstedene, undervisningsboikott, rockekonserter på Universitetsplassen, demonstrasjonstog forbi Stortinget og avslutning med festmøte. For at aksjonsdagen skal bli mest mulig vellykket, er det bra med mange og varierte lokale tiltak. Vi må ta opp tråden fra 12. mars og prege lærerstedene fullstendig.

HARDERE AKSJONER

— Dette er ikke nok. Det hjelper ikke, er en vanlig reaksjon. Men foreløpig har vi nådd langt med de spontane aksjonene: Regjeringa har åpenbart fått kalde føtter, studentøkonomien er blitt samtaleemne blant folk.

Men det er klart at hardere aksjoner kan bli nødvendige. Hvis Regjeringa og Arbeiderpartiet ikke gir etter, må vi vurdere å ta i bruk okkupasjoner, streiker, tilbaketrekking av tillitsvern, større arbeidsledighetsaksjoner osv. Vi bør vel heller ikke se bort fra mulighetene for nye husleieaksjoner.

Mitt første møte med Einar Førde

En time kunne han avse — STATSRÅDEN — tok motet til seg, og sa ja til å møte studentene i «Løvens hule»: Auditorium I, Sophus Bugge, Blindern studentghetto.

VI fylte auditoriet til randen, studentpolitikere og «upolitiske» av alle avskygninger. 15 min satt vi og venta: «Hvor blir det av han? Kommer'n ikke likevel?»

Men han kom — tilslutt, og fikk pipekonsert i velkomsthilsen da han stakk hue inn av døra.

Statsråd Einar Førde snakka seg varm i 20 minutter. — Om at lånekassa brukte for mye penger. Om at regjeringa hadde sett på en oversikt over kredittutviklingen i statsbankene og finni ut at de måtte «flytte» noen penger fra Statens lånekasse til fiskeri- og landbruksbanken. Og studenter forstår vel at utkant Norge trenger penger?

— Vi har laga regnestykker, sa statsråden. Regnestykket fra de beste hos oss som kan regne. Og regnestykkene viser at Statens lånekasse låner ut for mye penger. Vi kan gjerne slåss om diss talla til vi blir blå i trynet, men jeg ... (Her ble han dessverre avbrutt av en ironisk, men høflig — for all del — latersalve fra salen. Statsråden starter opp på ny frisk ...)

— Renter i studietida er et tiltak som i prinsippet ikke rammer studentene mens de studerer, sa han. Og selv om det blir renter i studietida, får dere fremdeles et fremragende lån fra staten, sammenlikna med det private marked.

— Fremragende, tenkte vi. I Lånekassa får vi løpende renter på 9,5 %, i Kredittkassen får vi løpende renter på 10 %. Ja, ja. 1/2 % mindre renter er Statens fremragende tilbud til ungdom under utdanning.

— Jeg ble overrasket over studentenes INTENSE reaksjo-

ner på Statsbudsjettet. Jeg hadde slett ikke regnet med at dere skulle reagere så kraftig fortsatte statsråden. Men når jeg etterhvert har tenkt meg om (!) så kan jeg se noen grunner til disse intense reaksjonene: Det kan jo ha psykologiske forlanger, utrygghet og usikkerhet.

— Ja, kall det gjerne psykologi, herr Statsråd, tenkte vi. Men «vår Psyke» er i hvert fall materielt betinga, og forklaringen ligger i Statsbudsjettet kostnadsrammer, lavere stipendhandel, renter og gjeldsbyrde. «GJELDSSKREKK», en høyst rasjonell reaksjon på Ulf Sand, en reaksjon som får rike studenter til å gå til pappa og be om penger, som får normalstudenten til å beinflu mellom jobb og eksamener og som kanskje tvinger oss til å gi opp utdannelsen — tilslutt.

Statsråden fortsatte sin «dialog med studentene»:

— Vi kan ikke si at det er en sammenheng mellom sosialrekutering og studiefinansieringsordningen. Om det er en slik sammenheng, gjenstår å bevise. Det er en oppgave for studentenes organisasjoner.

— Oppsiktsvekkende uttalelser fra statsråden, tenkte vi. Radikal nytenkning i Arbeiderpartiet! Partiet som oppretta Lånekassa for at pengemangel hos småkårsfolk ikke skulle hindre

unga deres til å ta høyere utdanning. Lik rett til utdanning, var skrevet på fana til Statens Lånekasse og Arbeiderpartiet. Og nå — 20 år seinere — kommer kirke- og undervisningsministeren og krever at vi skal bevis at dette er sant.

— Statsråden avslutter foredraget:

Statsbudsjettet er et svar på fundamentalt viktige kjennsgjerninger i de politiske strømningene i dagens Norge. Vi har merket at et sterkt politisk trykk mot fellessforbruket. Vi har følt det enormt sterke presset mot høyere offentlig forbruk.

— Riktignok er vi klar over av Willoch og co ønsker nedskjæring i bevilgningene til helse-, skole-, utdanning-, kultur- og transportsektoren. Men vi mener nå at Arbeiderpartiet burde ta denne høyrevinden med ro, og heller merke seg stormen fra vanlige folk: Folk som protesterer mot at sjukehus legges ned, at helse- og sosialarbeidere sliter seg ut p.g.a.underbemanning, lærerne som ikke kan godta en dårligere skole osv. osv.

Etter foredraget, kom «dialogen».

Studentene viste, at den årlige studiefinansieringsordninga, renteøkning, renter i studietida, lavere stipendandel bryter med alle uttalte DNA-prinsipper:»

Ideen om lik rett til utdanning uansett kjønn, klassebakgrunn og hvor du kommer fra i landet.

Kommer du fra utkant-Norge og må leve av lån også i gymnasietida så får du 135 000 ekstra i gjeldsbyrde. Hva synes Førde om det? Allerede i dag nøler jenter med å ta hovedfaget, hvor dan vil økt gjeldsbyrde virke inn på kvinners rekrutering til høyere utdanning? Hvor stor andel av studenten skal være deltidsstudenter for undervisningsministeren mener en må si stopp av hensyn til det faglige nivået?

Dette var noen av problemstillingene som Førde ennå ikke hadde tenkt over — sa SVA-RENE får vi kanskje en annen gang.

— I et opplyst og politisk miljø som dere lever i, går jeg utfra at dere også mener at vi må være mer varsomme med privat forbruk. Dere studenter burde ha såpass mye forståelse at ressursene er begrensa, avslutter Førde — som i statsbudsjettet bevilger seg sjøl en ekstrastlant på 12 000 kr. netto i året, — tilsvarende en student forbruk i et semester. — Jo, vi er gjerne med på å begrense Førdes private forbruk, men vi må faktisk ha de stakkars 12 000 kr. i semesteret til mat, hus og bøker og kanskje en tur på kino i ny og ned. Eller mener kanskje statsråden at dette er urimelig?

Har SV glemt okkupantens navn?

I tidsskriftet Kontrast nr. 1-1980 har Finn Skårderud en artikkel om Afganistan. Artikkelen følger en kjent oppskrift. Man problematiserer, søker å forstå og bruker forsiktig kjeft mot Sovjets handlinger. Den muslimske geriljaen får sitt pass påskrevet med feite typer — den «føydal, reaksjonær, kontrarevolusjonær» osv. Slik skriver Skårderud seg bort fra hovedsaken: Afganistan er okkupert av omlag 100 000 sovjetsoldater.

«USA — IKKE SOVJET BAK»

Skårderud er positiv til det pro-sovjetiske kommunistpartiet i Afghanistan, og den såkalte April-revolusjonen i 1978. En rekke karakteristikk avslører det. Han kaller det for «venstreorienterte» og «progressivt», og det som i virkeligheten var et statskupp i April 1978 mener Skårderud var «en maktovertakelse ved en radikal sektor innen statsapparatet, ledet av sivile, men utført av de væpnede styrker.»

Han avviser at Sovjet skal ha hatt noe med kuppet å gjøre. Flere fakta om Sovjets politikk overfor Afghanistan i perioden før kuppet taler mot Skårderuds klokke-tro på at Sovjet ikke sto

bak.

De nøkkel-figurer i hæren som gjennomførte kuppet var yngre offiserer utdannet i Sovjet.

Viktige deler av det Afganske statsapparatet var dominert av folk som også hadde lært «statssmanskunst» i Sovjet og øst-Europa.

Før kuppet var det allerede hundrevis av Sovjetiske sivile og militære rådgivere i Afghanistan.

Til historien hører også det faktum at Sovjet fra 1973 i vesentlig grad trappet opp sitt økonomiske nærvær i Afghanistan, inngikk en rekke av gunstige avtaler om utnyttelse av Afganstans naturressurser.

Sett på bakgrunn av hvor involvert Sovjet var i Afghanistan

før kuppet 1978, og det faktum at landet har stor strategisk betydning for Sovjet er det nærmest å karakterisere som spøkfult når Skårderud skriver at: «Skal vi spørre hvem som er ansvarlig for at kommunister ble brakt til makta i Afghanistan er det adskillig mer nærliggende å peke på Daud, Shahen av Iran og bak den — USA-administrasjonen.»

I perioden etter 1978 har de to fraksjonene innafor det pro-sovjetiske kommunistpartiet i Afghanistan slåss om makta, og en rekke mindretallskupp har fulgt tett på hverandre.

På samme tid skaffet Sovjet seg økt innflytelse. Afganstans økonomi ble gjort til en del av Sovjet-blokkens internasjonale økonomiske arbeidsdeling.

Dette betyr at det er reist industrianlegg for utnyttelse av en lang rekke råstoffer, som ikke har blitt i Afghanistan, men som er eksportert til Sovjet for ekstremt lave priser.

De ulike kupperegjeringene etter 1978 tillot dette, og la forholdene til rette for at det kunne

skje.

Disse regjeringene kaller Skårderud for «radikale» og «venstreorienterte». Hadde USA stått bak en slik politikk, ville det for Skårderud ikke vært vanskelig å karakterisere den som imperialistisk utbytting og vaskekte kolonipolitikk. De ulike regjeringer hadde vel samtidig fått rett stempel, reaksjonære og nikkedokker.

SOVJETISK OKKUPASJON

«Sovjetsoldatene kom for å dempe de kaotiske tilstandene i Afghanistan» sier Skårderud, og han mener at «Den russiske invasjonen i Afghanistan er et uttrykk for stormaktspolitikk, og det faller ikke vanskelig å gi den sine klare fordømmelse.

Men det er ikke dette Skårderud først og fremst vil ha forkåret oss. Han er nok mot stormaktspolitikk, men er enda mer mot den «føydale, reaksjonære, kontrarevolusjonære» muslimske geriljaen.

Han advarer mot å knytte so-

lidaritetsbånd til geriljaen, — «den reaksjonære profil er krysslallklar».

Skårderud synes ikke å være for noe som helst i Afghanistan. Men han er mot geriljaen. Det hele er litt forvirrende. Det virker som om han mener det beste hadde vært å oppløse hele det Afganske folk og lage nytt. Et folk som umiddelbart hadde akseptert «aprilrevolusjonenes» metoder og mål.

Da ville man unngått Sovjetisk invasjon for å «dempe de kaotiske tilstandene i Afghanistan.»

Men virkeligheten er brutalt annerledes. Det er dette faktum Skårderud vrir seg unna: Afghanistan er okkupert. Noe som betyr at befolkningen daglig utsettes for terror. Bombing med napalm, systematisk utsettelse av landsbyer, bruk av gift mot drikkevann og mat osv.

Jeg tør ikke påstå at Skårderud mener at Sovjets okkupasjon og krigføring har noen med sosialisme og radikalisme å gjøre, for noe slik kan vel kun idioter påstå? Men samtidig lurer jeg på hvorfor den kampen de ulike gerilja-gruppene i Afghanistan fører mot okkupanten for å vinne nasjonal uavhengighet er «kontrarevolusjonær», slik Skårderud hevder.

Betyr det allikevel at det sovjetiske-okkupantregiment er progressivt, er litt sosialistisk, eller hva??.

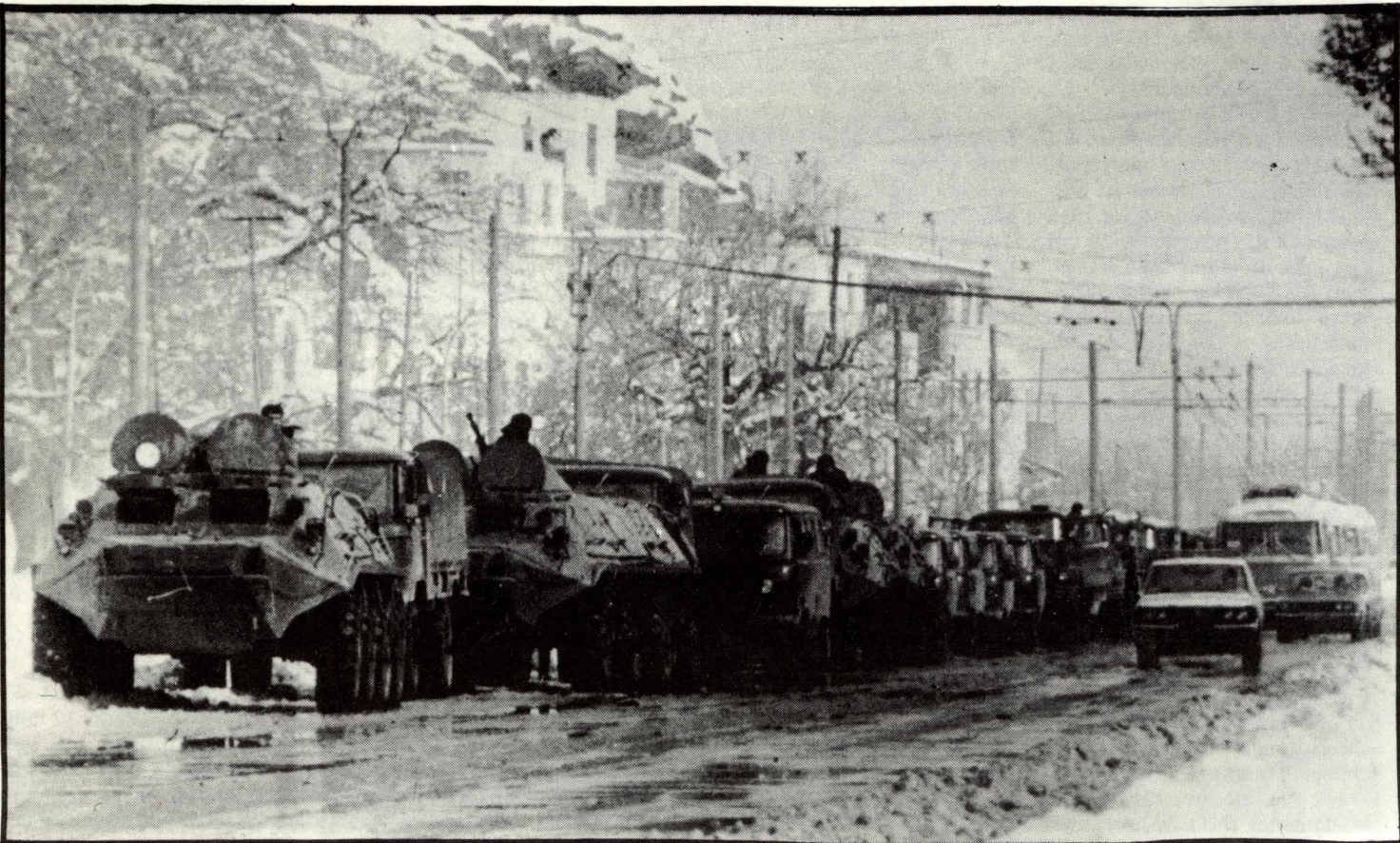
NASJONAL UAVHENGIGHET EN DEL AV SLÅSSKAMPEN

Den muslimske geriljabevægelsen i Afghanistan er ikke enhetlig. Den består av mange organisasjoner, med svært ulikt syn på mange spørsmål. Det som er felles for dem i dag er kampen mot sovjetisk okkupasjon. Denne har en nasjonal karakter og er progressiv fordi den har som første felles mål å oppnå nasjonal uavhengighet.

Nasjonal uavhengighet retter seg mot imperialismen og derfor mot de krefter som svekker muligheten for en sosialistisk utvikling. Enten disse kreftene heter USA eller Sovjet.

Derfor støtter kampen for nasjonal uavhengighet — uten å være identisk en sosialistisk utvikling. Den er nødvendig første forutsetning for en sosialistisk utvikling. Det er nettopp derfor så mange revolusjoner har startet som revolusjoner for nasjonal uavhengighet og seinere utvikla seg mot sosial omforming.

Skårderud mener, skal han forstås rett, at den kampen geriljaen fører, og det mål den har er mye verre en det resultat den sovjetiske okkupasjonen har gitt. Hva skal ellers vitsen være med å bruke så mye kraftuttrykk om geriljaen, og samtidig være veldig snau, avmålt og forsiktig med å gi Sovjets okkupasjon navn og adresse??

Afghanistankomiteene

- **OSLO:**
Postboks 1773, Vika, Oslo 1
Postgiro 2370500
- **TROMSØ**
Postboks 2773, Elverøy, 9000 Tromsø
- **BERGEN**
Strandkajen 2, 5000 Bergen
Bankgiro 3625.57.56510
- **GRENLAND**
Postboks 416, 3901 Porsgrunn